

Bevezető

Országjelentések az emberi jogok tiszteletben tartásáról - [2006](#)

Kiadta az Amerikai Egyesült Államok Külügyminisztériuma (Bureau of Democracy, Human Rights, and Labor)
2007. március 6.

Az országjelentések a kormányok teljesítményét vizsgálják abból a szempontból, hogy a gyakorlatban miként valósítják meg az emberi jogokkal kapcsolatos nemzetközi kötelezettségeiket. Ezek az alapvető, az ENSZ Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatában lefektetett jogok Bush elnök szavaival élve „az emberi méltóság el nem vitatható igényeit” testesítik meg. Amint azt Rice külügyminiszterasszony kifejtette, az ENSZ nyilatkozatban rögzített ígérek mind nem teljesíthetők egyik napról a másikra, de e sürgős munka nem tűr halasztást.

Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata felszólít arra, hogy „minden személy és a társadalom minden szerve... mozdítsa elő e jogok és szabadságok tiszteletben tartásának kifejtését, valamint azoknak fokozatosan megvalósuló, hazai és nemzetközi jogszabályok útján történő általános és tényleges alkalmazását és elismerését ...”

Az Amerikai Egyesült Államok komolyan veszi emberi jogi vállalásait. Tisztában vagyunk azzal, hogy e jelentés írásakor a saját emberi jogi eredményességünket, illetve a minket sújtó terrortámadásra válaszul hozott lépéseinket is megkérdőjelezzik. Az Egyesült Államok továbbra is őszintén reagál mások jóhiszemű aggodalmaira, többek között azon jelentések segítségével, melyeket rendszeresen benyújtunk a különböző emberi jogi egyezmények aláírásával vállalt kötelezettségeinknek megfelelően. Elkötelezettjei vagyunk a folyamatos javulásnak is. Az elmúlt öt évben jelentősen fejlődtek a terrorizmussal gyanúsított személyek fogva tartásáról, a velük való bánásmódról és bíróság elé állításukról rendelkező amerikai törvények, irányelvek és gyakorlatok. A mi demokratikus kormányzati rendszerünk sem tévedhetetlen, de mindenképpen *felelősségre vonható* – erős civil társadalmunk, energikus szabad médiánk, az egymástól független hatalmi ágak, valamint a kialakult jogrend korrekciós eszközként működnek.

A Kongresszus megbízásából készített és alább ismertetett emberi jogi országjelentések az emberi jogok tiszteletben tartásának előmozdítására tett amerikai erőfeszítések nélkülözhetetlen elemévé váltak. E jelentéseket már három évtizede széles körben referencia dokumentumként használják itthon és külföldön az elért eredmények és a fennálló kihívások értékelésére. A jelentések egyúttal alapként szolgálnak azon kormányok, szervezetek és egyének közös cselekvéseihez, amelyek célja a visszaélések megszüntetése és az országok azon képességének erősítése, hogy védelmezzék a mindenkit megillető alapvető jogokat.

A jelentések az egyes országok 2006-os teljesítményeit tekintik át. Minden jelentés önmagáért beszél, ennek ellenére általános jellegzetességek figyelhetők meg, melyeket alább ismertetünk országspecifikus példákkal alátámasztva. Az idézett esetek csak illusztratív példák, nem tekinthetők mindenre kiterjedőnek.

Reményteljes tendenciák és a kijózanító valóság

Amint e jelentések összefoglalója mutatja, 2006-ban a férfiak és a nők világszerte folytatták harcukat azért, hogy tiszteletben tartsák jogaikat, hogy kormányaik gondoskodjanak hangjuk meghallgatásáról és szavazataikat beszámításáról, valamint hogy igazságos törvényeket és igazságot biztosítsanak mindenki számára. Egyre többen ismerték el, hogy a demokrácia az a kormányzási forma, amely leginkább képes teljesíteni az állampolgárok méltóság, szabadság és egyenlőség iránti követeléseit. Ezek valóban a fejlődés reményteljes irányai, ám a jelentések a kijózanító valóságot is megmutatják:

1. Az emberi jogok és a demokrácia vívmányait nehéz volt elérni és embert próbáló feladat fenntartani. Míg egyes országok jelentős eredményeket értek el, mások lemaradtak vagy visszaestek.

Amint azt az alábbi példák jól szemléltetik, a teljesítmény országról országra különböző attól függően, hogy mennyire elkötelezett a kormány, milyen az intézményi kapacitás, mekkora a korrupció, és mennyire erős a civil társadalom.

2006 januárjában **Libériában** az első afrikai női államfő, Ellen Johnson-Sirleaf vezette demokratikusan megválasztott Egységpárt vette át a hatalmat a Libériai Nemzeti Átmeneti Kormánytól, mely az ideiglenes kormány szerepét töltötte be a 14 évig tartó pusztító polgárháború lezárása, azaz 2003 óta. A kormány jelentős lépéseket tett a korábbi emberi jogi hiányosságok korrigálására, ideértve a nemzetközi partnerekkel való együttműködést az ország igazságszolgáltatásának helyreállításáért, és az állami védőügyvédi iroda felállítását a fővárosban. Az elnök számos korrupciós kormányzati hivatalnokot elbocsátott vagy felfüggesztett. Az Igazság és Megbékélés Bizottsága, melyet 2005-ben hoztak létre azzal a céllal, hogy kivizsgálja a polgárháború idején elkövetett emberi jogsértéseket és háborús bűntetteket, megkezdte a tanúvallomások felvételét. E haladás ellenére Libériában továbbra is komoly emberi jogi problémák álltak fenn, mint például a gyenge igazságszolgáltatási rendszer, a hivatali korrupció és büntetlenség, a nemi hovatarozás alapján elkövetett erőszak, valamint a gyermekmunkát eredményező rendkívüli szegénység.

Az év folyamán tovább csökkent a fegyveres erők és a rendőrség által elkövetett gyilkosságok száma **Indonézia** politikailag érzékeny területein. Ötvennégy, általánosságban szabadnak és tisztességesnek mondható választást tartottak tartományi, régensi, kerületi és városi szinten, melyek közül a decemberben megtartott acehi választások voltak a legemlékezetesebbek, ahol egy volt lázadó csapatparancsnok lett a kormányzó. Bár a közösségek közötti vallási erőszak általában alábbhagyott, egyes területeken tovább folytatódott. A kormány és a bíróságok sem Indonéziában, sem pedig Kelet-Timorban nem tudták elszámoltatni a korábbi emberi jogi visszaélések és atrocitások elkövetőit.

Marokkó emberi jogi statisztikai jelentős javulást mutatnak, bár még vannak problémák. A kormány megkezdte az emberi jogok ellen korábban elkövetett vétségek korrekcióját azzal, hogy az Emberi Jogok Konzultációs Tanácsán keresztül kártérítést nyújtott az 1956 és 1999 közötti időszakban megtörtént bizonyos letartóztatások, eltűnések és visszaélések miatt. Márciusban a kormány törvénybe iktatta a kínzásokat tiltó törvényt, ám továbbra is érkeztek jelentések a biztonsági erők egyes ágai által elkövetett kínzásokról. A sajtó- és szólásszabadság fennálló korlátozása ellenére széles körű és meglehetősen nyílt vita folyt a nyilvánosság előtt és a sajtóban. Az év folyamán a kormány megbüntetett néhány újságírókat a szólásszabadság korlátainak megszegéséért, sok újságíró pedig öncenzúrát alkalmazott. Az emberkereskedelem, különösen a szexuális kizsákmányolás céljából való kereskedés, valamint a gyermekmunka továbbra is aggodalomra adott okot; ugyanakkor a kormány és a civil társadalom egyre aktívabban harcolt a törvénysértések ellen.

A Kongói Népi Demokratikus Köztársaságban több mint 45 éve először tartottak demokratikus elnök- és parlamenti választásokat. Ezzel lezárult a hároméves polgárháború utáni átmeneti időszak és új alkotmány lépett életbe. Ennek ellenére nem javult az emberi jogok helyzete. Az ország keleti részén dúló konfliktusok mellett – ahol a kormányzati ellenőrzés továbbra is gyenge volt és fegyveres csoportok folytatták súlyos jogellenes cselekedeteiket – a kormány biztonsági erői is követtek el visszaéléseket büntetlenül az ország egész területén.

Haiti állampolgárai azzal fejezték ki a demokrácia melletti elkötelezettségüket, hogy 2006-ban háromszor járultak a szavazóurnákhoz. Több mint 3,5 millió állampolgár regisztráltatta magát a szavazáshoz, és az elnök- és parlamenti választások februárban megtartott első fordulóján a becslések szerint a bejegyzett szavazók 70 százaléka élt szavazati jogával. A viszonylag stabil és erőszakmentes választások nyomán René Prévalt választották meg elnöknek és 129 parlamenti hely betöltéséről szavaztak. Decemberben Haitin több mint tíz év óta először tartottak önkormányzati választásokat. A teljes jogállamiság helyreállításáig azonban még sok a teendő. Például át kell dolgozni a működésképtelen bírói rendszert és folyamatossá átkepzést, illetve felülvizsgálatot kell biztosítani az ország nemzeti rendőrségénél.

Ukrajnában a narancsos forradalom nyomán további jelentős fejlődés következett be az emberi jogi teljesítmények terén. Az ország 15 évvel ezelőtt kivívott függetlensége óta a 2006 márciusában megtartott parlamenti választások voltak a legszabadabbak. Ukrajna javulást mutatott a sajtószabadság, az egyesülési szabadság és a civil társadalom építése terén is. Az eredmények ellenére azonban maradtak problémák, melyek közé sorolható a kormányzat valamennyi ágában tapasztalt korrupció.

A Kirgiz Köztársaság emberi jogi statisztikai jelentősen javultak miután 2005-ben demokratikusan választott új vezetők kerültek az ország élére. Ennek ellenére 2006-ban egy hétig tömeges, ám békés tiltakozások voltak, melyek betetőzéseként sebtében elfogadtak egy olyan alkotmánymódosítást, amely lehetővé tette a hatalmi ágak ellenőrzött kiegyensúlyozását. December végén azonban a parlament egy másik alkotmányt fogadott el, amely hatálytalanította a legfontosabb „fékeket és egyensúlyokat”, azaz az államhatalom túltengési lehetőségeinek korlátozását. Problémát jelentett az is, hogy a kormány zaklatta a külföldről finanszírozott civil szervezeteket.

Pakisztán emberi jogi teljesítménye továbbra is gyenge maradt annak ellenére, hogy Musarraf elnök elkötelezte magát a demokratikus átmenet és a „felvilágosult mértékletesség” mellett. Az országban továbbra is korlátozták a szabad mozgáshoz, a szólásszabadsághoz, az egyesüléshez és a vallási szabadsághoz való jogot. Továbbra is történtek eltűnések a tartományi aktivisták és a politikai ellenfelek körében, különösen a belső zavargásoktól és felkelésektől terhes tartományokban. A biztonsági erők folytatták a bírói ítélet nélküli kivégzéseket, mindennaposak voltak az önkényes letartóztatások és kínzások. A korrupció áthatotta az egész kormányt. Pozitív fejlemény, hogy decemberben a parlament elfogadta, Musarraf elnök pedig aláírta a nők védelméről szóló törvényjavaslatot, amellyel a pakisztáni kormánynak három évtizede először sikerült visszaszorítani a nők jogait sértő törvényeket. Az új törvény módosítja az 1979. évi Hudood Rendelet nemi erőszakról és házasságtörésről szóló rendelkezését, és a nemi erőszak vétségét a pakisztáni saría (iszlám) törvénykezés kezéből a pakisztáni büntető törvénykönyv hatálya alá helyezi. A törvény eltörölte azt az előírást is, hogy a nemi erőszak áldozatai négy férfi tanút kötelesek felsorakoztatni ahhoz, hogy feljelentést tehessenek.

Jóllehet **Egyiptomban** 2005-ben megtartották az első, többpárti elnökválasztást, 2006-ban a nagyobb demokráciát és elszámoltathatóságot követelők időnként erős kormányzati ellenállásba ütköztek. Még mindig börtönben tartották a korábbi elnökjelöltet, Ayman Nourt, ami komoly aggodalomra adott okot az ország politikai reformjának és demokratikus változásának irányával kapcsolatban. A 2005-ben elkezdődött tendencia folytatásként a kormány több száz, a betiltott, ám megtűrt Muszlim Testvériség szervezethez tartozó aktivistát tartóztatott le és tartott fogva általában több hétig. Februárban két magas rangú bírót hallgattak ki amiatt, hogy nyilvánosan felszólaltak a független bírói testületek mellett. Az egyiptomi rendőrség több mint 500 aktivistát tartóztatott le és tartott fogva a bírói függetlenséget követelő tüntetéseken való részvételért. Ezen kívül a hatóságok által elkövetett súlyos kínzásokról is készültek beszámolók. A kormány letartóztatott, őrizetbe vett és bántalmazott több internetes bloggert is.

Kazahsztánban a kormány azzal korlátozta a politikai ellenzék működését, hogy súlyos regisztrációs követelményeket támasztott, illetve akadályozta vagy megtagadta a politikai pártok bejegyzését. A kormányhű pártok összeolvadásával megszilárdult Nazarbajev elnök Haza Pártjának (Otan) vezetése, és szűkült az alternatív nézetek kifejezéséhez és a reformok népszerűsítéséhez rendelkezésre álló politikai tér. A kormány politikailag motivált vádakkal és a gyülekezési szabadság korlátozásával zaklatta a politikai ellenzéket, a sajtószabadságot korlátozó törvényeket hozott és zaklatta a civil szervezeteket.

Oroszországban folytatódott a hatalom végrehajtó ágának centralizálása, ideértve a választási törvények módosítását és a politikai pártokra vonatkozó új törvény elfogadását, amely széles körű hatalmat biztosít a kormánynak arra, hogy szabályozza, vizsgálja, korlátozza, vagy akár be is tiltsa a pártokat. E tendencia, továbbá a szolgalelkű állami Duma, a korrupció és a jogérvényesítés szelektivitása, az igazságszolgáltatásra gyakorolt politikai nyomás, valamint a civil szervezeteket és a médiát sújtó korlátozások még jobban aláásták a kormány elszámoltathatóságát. Csecsenföldön és az Észak-Kaukázus más területein folytatódott az emberi jogok elleni súlyos cselekmények, például a szövetségi és a csecsen biztonsági erők is törvénytelenül gyilkolták és bántalmazták a civil lakosságot. A lázadók terrortámadásokat és politikailag motivált emberrablásokat követtek el a térségben. Az Emberi Jogok Európai Bírósága egyre több esetben mondta ki Oroszország felelősségét a visszaélésekben.

Venezuelában a Chávez-kormány tovább erősítette a hatalmat a végrehajtói jogágban. A kormány továbbra is zaklatta az ellenzéket és a civil szervezeteket és gyengítette a bírói függetlenséget. Nemzetközi megfigyelők szerint általánosságban szabadon és tisztességesen zajlott le a decemberi elnökválasztás, amelyben a szavazatok 63 százalékát megszerző Chávez elnököt újraválasztották. Beiktatási beszédében Chávez elnök arra kérte a kizárólag hozzá hű pártok tagjaiból álló Nemzetgyűlést, hogy hatalmazza fel végrehajtási rendeleteken keresztül kormányzásra.

A Fidzsi-szigeteken és Thaiföldön a katonaság megdöntötte a demokratikusan választott kormányokat.

2. A belső és/vagy határon átnyúló konfliktusok miatt kialakult bizonytalanság veszélyeztetheti vagy megghiúsíthatja az emberi jogok és a demokratikus kormányzás terén elért eredményeket.

Annak ellenére, hogy az **iraki** kormány továbbra is elkötelezi magát a nemzeti megbékélés és az újjáépítés, a választási eljárásrend követése és a jogállam kialakítása mellett, az egyre mélyülő vallási erőszak és a terrorcselekmények 2006-ban súlyosan aláásták az emberi jogi és a demokratikus fejlődést. Jóllehet az iraki alkotmány és törvények erős keretet biztosítanak az emberi jogok védelmére, fegyveres csoportok két különböző irányból is támadták az emberi jogokat: a kormánnyal szemben

állók, azaz az al-Kaida terroristák, a Baatishta rezsim kibékíthetetlen, megmaradt képviselői, valamint a felkelők gerilla hadviselést folytattak; a síita milicisták és az egyes minisztériumok biztonsági erői pedig kínzásokat és egyéb visszaéléseket követtek el, gyakorlatilag a kormánnyal szövetségben.

Jóllehet **Afganisztán** jelentős haladást ért el az emberi jogok terén a Talibán 2001 őszi bekövetkezett bukása óta, emberi jogi teljesítménye továbbra is alacsony. Ez elsősorban a gyenge központi intézményeknek és egy szörnyű felkelésnek köszönhető: a Talibán, az Al-Kaida és más szélsőséges csoportok fokozták támadásaikat a kormányzati tisztségviselők, a biztonsági erők, a civil szervezetek és más segítségnyújtók és fegyvertelen civilek ellen. Az év folyamán drasztikusan emelkedett az öngyilkos merényletek, illetve az iskolák és tanárok ellen elkövetett támadások száma. Folyamatosan érkeztek jelentések önkényes letartóztatásról és fogva tartásról, törvénytelen gyilkosságokról, kínzásokról és rossz börtönkörülményekről. Decemberben Karzai elnök elindította az Átmeneti Igazság Akciótervet, melynek célja az volt, hogy korrigálja a múltban elkövetett emberi jogszegéseket, valamint javítsa a bírói rendszer intézményi kapacitását.

Libanon jelentős lépéseket tett a reform irányában a volt miniszterelnök, Rafiq Hariri 2005-ös meggyilkolása óta, illetve azt követően, hogy Szíria közel három évtizedes megszállás után kivonta csapatait Libanonból. Ám ez a folyamat megakadt a Hezbollah és Izrael között 2006 júliusában/augusztusában kirobbant konfliktus miatt. A konfliktus kirobbanása előtt a libanoni kormány elkezdte lebontani azokat az akadályokat, melyek tiltották a politikai szerveződést és a pártalapítást. Miután a Hezbollah erői libanoni területről betörték Izraelbe, és ott több izraeli katonát elraboltak és meggyilkoltak, válaszul izraeli katonák nyomultak be Libanonba. A konfliktus az ENSZ közvetítésével véget ért, ám ettől függetlenül, illetve annak ellenére, hogy Libanon déli részén állomásoznak a Libanoni Fegyveres Erők és az ENSZ békefenntartói, libanoni milicisták és a Hezbollah továbbra is jelentős befolyással rendelkeztek az ország egyes részei fölött.

Kelet-Timorban a nemzeti védelmi erők és különböző másként gondolkodó katonai, rendőrségi és civil erők között dúló halálos összecsapások nyomán széles körű, csoportos erőszak hullám indult el a fővárosban. A kormány kérésére ausztrál, új-zélandi, malajziai és portugál erők vállalták a rend fenntartását Diliben. Augusztus 25-én az ENSZ integrált kelet-timori missziója vette át az irányítási feladatokat. E belső konfliktus eredményeként körülbelül 150 ezer ember, az ország lakosságának több mint 15 százaléka volt kénytelen elhagyni otthonát.

3. Annak ellenére, hogy a világ minden térségében történtek előrelépések az emberi jogok és a demokratikus alapelvek terén, az emberiség nagy része továbbra is félelemben él, ám szabadságról álmodik.

Továbbra is azok az országok tiporták sárba az emberi jogokat a legrendszeresebben, amelyekben a hatalom felelőtlen uralkodók kezében koncentrálódott, függetlenül attól, hogy diktatórikus vagy tekintélyelvű uralkodók voltak-e.

2006-ban továbbra is **Észak-Korea** volt a világ egyik legelszigeteltebb és legelnyomóbb országa. A rezsim ellenőrzés alatt tartja az állampolgárok életének szinte minden mozzanatát: megtagadja a szólás-, a vallás-, a sajtó-, a gyülekezési szabadságot, az egyesüléshez és a szabad mozgáshoz való jogot, továbbá a munkavállalói jogokat. Az alkotmány biztosítja a „szabad hitéletet”, ám valójában nem létezik vallási szabadság. A becslések szerint 2006-ban 150-200 ezer ült börtönben, köztük politikai foglyok különböző foglytáborokban. A bebörtönzöttek közül sokan veszítették életüket kínzás, éhezés, betegségek és az időjárás viszontagságainak való kitettség miatt.

A **burmai** katonai kormány széles körben alkalmazta a kivégzés, a nemi erőszak, a kínzás, az önkényes fogva tartás eszközét, valamint egész falvak, elsősorban etnikai kisebbségek kitelepítését a hatalom kezében tartása érdekében. A rabokat és fogva tartottakat bántalmazták és kemény, életveszélyes körülmények között őrizték. Folytatódtak a megfigyelések, a zaklatások és a politikai aktivisták bebörtönzése; a Nobel-békedíjas ellenzéki vezető, Aung Szan Szú Kji továbbra is házőrizetben volt, megfosztva a másokkal való érintkezés jogától, és több mint 1100 politikai fogoly sánylódott börtönben. Továbbra is széles körű volt a kényszermunka, az emberkereskedelem, a gyermekkatona bevetése és a vallási diszkrimináció. A kormány újból összehívta a Nemzeti Konvenciót, melynek tagjait gondosan megválogatta és megtiltotta a szabad vitát. A „demokrácia ütemtervének” titulált program részeként a Konvenció feladata az 1990-es választások eredményeinek érvénytelenítése és egy új, rezsimbarát alkotmány elfogadása volt. A kegyetlen, pusztító és igazságtalan kormányzás következtében emberek áradata menekült el, terjednek a fertőző betegségek, valamint a szomszédos országokba irányuló kábítószer- és emberkereskedelem.

Az **iráni** kormány felháborító módon megsértette a szólás- és gyülekezési szabadságot, egyre erőteljesebben lépett fel a másként gondolkodókkal, újságírókkal és reformerekkel szemben. E fellépést az önkényes letartóztatások, kínzások, eltűnések, túlzott erőszak alkalmazása, valamint a tisztességes és nyilvános tárgyalások megtagadása jellemezték. A kormány továbbra is fogva tartotta és bántalmazta a bahá'i és egyéb vallási kisebbségeket, és otthont adott a széles körben elítélt, holokausztot tagadó konferenciának. A Tanácskozó Gyűlés tagjainak december 15-i megválasztása előtt a pályázók több mint kétharmadát – köztük az összes női jelöltet – diszkvalifikálták, és így sok szék sorsa ellenjelölés nélkül dőlt el. Az országos önkormányzati választásokon is jelöltek százait diszkvalifikálták. A kormány 2006-ban is semmibe vette a felelős kormány alakítását sürgető hazai és nemzetközi felszólításokat azzal, hogy terrorista mozgalmakat támogatott Szíriában és Libanonban, valamint felszólított az ENSZ egyik tagállamának elpusztítására.

Zimbabweban a Mugabe-kormány folytatta az általános emberi jogsértéseket. Széles körű volt a hivatali korrupció és a büntetlenség. Továbbra is hatályban volt a 2002-es törvény a hivatali titkokról, valamint a közrendről és közbiztonságról szóló törvény, amely súlyosan korlátozta a civil szabadságjogokat. A 2006-ban megtartott időközi parlamenti választásokon és a vidéki kerületi tanácsi választásokon a kormány manipulációi szavazókat fosztottak meg választási joguktól, és így a választások a hatalmon lévő párt jelöltjeinek javára dőltek el. A kormányzó párt dominanciája lehetővé tette, hogy az alkotmányt széles körű egyeztetés nélkül módosítsák. A biztonsági erők zaklatták, bántalmazták és önkényesen letartóztatták a kormány bírálóit, illetve az ellenzék támogatóit. Folytatódott a gazdaságok szétzüllesztése és az ingatlanok kisajátítása, mely helyenként erőszakos jelleggel öltött. Kisebbségi mértékben ugyan, de folytatódtak az erőszakos kilakoltatások, amelyek miatt a 2005-ös Rend-helyreállítási Művelet során 700.000 ember vált hajléktalanná. A kormány akadályozta a humanitárius szervezetek segítségnyújtó erőfeszítéseit. Decemberben Mugabe elnök hívei javasolták, hogy az elnöki mandátumot hosszabbítsák meg két évvel, és az elnökválasztásokat halasszák 2010-re.

Kubában a kormány, melyet ideiglenesen Raul Castro vezet Fidel Castro betegsége miatt, továbbra sem tart be gyakorlatilag egy állampolgári jogot sem, így azt az alapvető jogot sem, mely szerint az emberek békés úton leválthatják a kormányt, bírálhatják a forradalmat és annak vezetőit. A kormányerők 2006-ban az eddigieknél is jobban zaklatták a másként gondolkodókat és azokat az állampolgárokat, akik szerintük veszélyt jelentettek a kormányra, gyakran csoportosan elkövetett szóbeli és fizikai bántalmazások keretében. Büntetlenül verték és bántalmazták az előzetes fogva tartottakat és a szabadságvesztésüket töltőket is. Jóllehet az év folyamán szabadon engedtek egy jelképes számú foglyot, az év végén legalább 283 személy volt börtönben vagy előzetes letartóztatásban politikai okok miatt. Közük volt 59 abból a 75 demokrácia és emberi jogi aktivista közül, akiket egy 2003. márciusi leszámolás során börtönöztek be.

A **kínai** kormány emberi jogi teljesítménye bizonyos területeken romlott 2006-ban. Emelkedett azon nyilvánvaló eseteknek a száma, amelyekben olyan politikai és vallási aktivistákat, újságírókat, írókat és védőügyvédeket zaklattak, tartottak megfigyelés alatt vagy őrizetben/börtönben, akik törvényadta jogaikat próbálták érvényesíteni. Előfordult, hogy a családtagokat is zaklatták és fogva tartották. Továbbra is magas volt a zavargások, illetve a jogsérelmek orvoslásért szervezett tüntetések száma. Több megmozdulást erőszakosan fojtottak el. Új kormányzati ellenőrzéseket vezettek be: korlátozták a civil szervezeteket, a médiát (ideértve az internetet is), valamint a bíróságokat és a bírókat. Változatlanul komoly aggodalomra adott okot a nem bejegyzett vallási közösségek és a kisebbségi csoportok, különösen az uigurok és a tibetiek elnyomása.

Fehéroroszországban a Lukasenko vezette kormány még erőteljesebben folytatta elnyomó politikáját. A márciusi elnökválasztásokon súlyos jogsértések történtek. A választások eredményei miatt kitört nyilvános tüntetések elfojtására közel 1000 embert tartóztattak le, és sokukat rövidebb börtönbüntetésre ítélték. Több aktivistát és ellenzéki politikust, köztük Alekszander Kozulint, aki Lukasenkóval szemben indult az elnöki posztért, 2 évtől 5,5 évig terjedő szabadságvesztésre ítélték.

A Szahara alatti Afrikában továbbra is **Eritreában** működött az egyik legelnyomóbb kormány, és itt 2006-ban tovább romlottak az emberi jogi statisztikák. A kormányzati biztonsági erők bírói eljárás nélkül végeztek ki embereket; hitelt érdemlő beszámolók szerint a biztonsági erők azonnal tüzet nyitottak azokra az emberekre, akik megpróbáltak átkelni a határon Etiópiába. A kormány az eddigieknél is több letartóztatást hajtott végre a nemzeti szolgálatot megkerülő személyek és családtagjaik körében, és hiteles jelentések érkeztek arról, hogy a letartóztatottak egy részét megkínózták. Az előző évhez hasonlóan az eritreai kormány 2006-ban is több nemzetközi humanitárius civil szervezetet utasított ki az országból annak ellenére, hogy komoly aszály pusztított Afrika szarvában. Az országban továbbra is súlyosan korlátozták a vallásszabadságot.

4. Ahogy erősödik a nagyobb személyes és politikai szabadság iránti igény, egyre nagyobb ellenállás tapasztalható azok részéről, akik veszélyeztetve érzik magukat a politikai és társadalmi változások miatt.

Az emberi jogok védelmezői és a nem kormányzati szervezetek nélkülözhetetlenek egy nemzet sikeréhez. A mai világban az államok előtt álló problémák annyira összetettek, hogy még a legerősebb országok sem képesek azokkal egyedül megbirkózni. A civil társadalom segítsége, valamint az ötletek és információk szabad áramlása döntő fontosságú egy sor belföldi és nemzetközi kihívás megoldásához. A civil szervezetek és a nyilvános viták politikai terének szűkítése egy adott társadalom saját növekedését gátolja.

2006-ban a világ minden térségében működtek olyan kormányok, amelyek nem az állampolgáraik iránti kötelezettségek elfogadásával reagáltak a nagyobb személyes és politikai szabadság igényére, hanem úgy, hogy elnyomták azokat, akik kiálltak az emberi jogok mellett és leleplezték a visszaéléseket, mint például a civil szervezetek vagy a független média, ideértve az internetet is. Nyugtalanítóan magas volt azon országok száma, amelyek civil szervezeteket és újságírókat sújtó törvényeket és szabályozásokat hoztak, vagy azokat szelektív módon alkalmazták ellenük. Gyakran ismeretlen tettesek követték el törvényellenes cselekményeket civil szervezet és újságírók ellen. Például:

Oroszországban 2006 áprilisában új törvény lépett életbe a civil szervezetekről, amely még szigorúbb regisztrációs előírásokat vezetett be a civil szervezetek részére, továbbá előírta a szervezetek szigorú ellenőrzését, túlságosan részletes és fárasztó beszámolási kötelezettségeket írt elő, és homályosan megfogalmazott, illetve szubjektív kritériumok alapján felhatalmazta a Szövetségi Regisztrációs Szolgálatot arra, hogy elutasítsa egy-egy szervezet regisztrációs kérelmét, illetve feloszlassa a szervezetet. Rosszabbodott a véleménynyilvánítás szabadsága és a média függetlensége a kormányzat által gyakorolt nyomás és szigorítások következtében. Októberben ismeretlen tettesek meggyilkolták az emberi jogi aktivista Anna Politkovskaját, a Csecsenföldön elkövetett emberi jogi visszaéléseket bíráló cikkeiről ismert újságírónőt. Az összes országos, valamint a befolyásosabb regionális közszolgálati televízió- és rádiócsatornáknak lévő többségi tulajdonát a kormány arra használta, hogy korlátozza a kényesnek vélt információkhoz való hozzáférést.

Fehéroroszországban a túlzott adóellenőrzések és a civil szervezetekre vonatkozó regisztrációs előírások nehezítették a civil szervezetek működését, továbbá folytatódtak a független médiában dolgozók elleni támadások is. Novemberben a demokrácia szószólójaként ismert Dmitrij Daskevicset 18 hónapi szabadságvesztésre ítélték egy be nem jegyzett civil szervezet működtetése miatt.

A **kazahsztáni** kormány bejegyezte az ellenzéki „Igaz Ak Zhol” pártot, miután meggyilkolták egyik alelnökét, Altinbek Szarszenbajevet. A kormány korlátozó módon értelmezte az alkotmány 5. cikkét annak érdekében, hogy felfüggeszesse a külföldről finanszírozott, pártsemleges politikai képzést azon az alapon, hogy a tájékoztatás egyenértékű a politikai pártok finanszírozásával. Júliusban Nazarbajev elnök a médiát korlátozó törvénymódosításokat írt alá, mely visszalépésnek számít a média szabadságáért felelős EBESZ-képviselő szerint. A kormány továbbra is szigorú rágalmazási törvényeket alkalmazott a médiumok, újságírók és a bírálók megbírságolására, elítélésére és felfüggesztésére. Áprilisban brutálisan megverték az egyik felfüggesztett médium egyik tagját.

Türkmenisztán erősen korlátozza a szólás-, egyesülési és gyülekezési szabadságot, a kormány pedig igyekezett minden civil szervezet tevékenységét ellenőrzése alatt tartani. Külföldi műholdas TV adások az ország egész területén foghatók, de az összes hazai médiumot a kormány ellenőrizte, a helyi újságírók pedig csak különleges engedéllyel léphettek kapcsolatba külföldiekkel. Az állami tulajdonban lévő Turkmen Telecom társaságon keresztül csak rendkívül korlátozott internetelés volt biztosított; 2002 szeptembere óta a fővárosban egy új előfizetést sem engedélyeztek. Augusztusban a kormány letartóztatta Ogulszpapar Miradova, Annakurban Amanklicsov és Szapardurdij Hadzsijev újságírókat és a rögtönítélő bíróság zárt tárgyaláson hattól hét évig terjedő szabadságvesztésre ítélte őket fegyverbirtoklás miatt. Szeptemberben Miradova, a Szabad Európa Rádió/Szabadság Rádió tudósítója a börtönben gyanús körülmények között életét veszítette. Civil szervezetek arról számoltak be, hogy őt és két munkatársát a nyáron, fogva tartásuk alatt megkínozták, hogy beismerő vallomást csikarjanak ki belőlük fegyverbirtoklásról. December 21-én elhunyt Szaparmurat Nijazov, Türkmenisztán elnöke.

Üzbegisztán kormánya igyekezett ellenőrzése alatt tartani valamennyi civil szervezet tevékenységét. Több mint 200 civil szervezet működését tiltotta be, köztük az országban tevékenykedő nemzetközi civil szervezetekét is, állítólagos törvénysértések miatt. Folytatódott a független újságírók és emberi jogi aktivisták zaklatása.

A **szíriai** kormány szigorúan ellenőrizte az információterjesztést, tiltotta a kormányellenes bírálatokat és a vallással kapcsolatos vitákat, ideértve a vallási és kisebbségi jogokat is. Egyes embereket azért vettek őrizetbe és bántalmaztak, mert e korlátozások túllépésével nyilvánították ki véleményüket. Például februárban letartóztatták Adel Mahfouz újságírót, miután vallásközi párbeszédet szorgalmazott a Mohamed prófétát ábrázoló karikatúrákkal kapcsolatos viták nyomán. A kormány a sajtó- és közzétételi törvényekre, a büntető törvénykönyvre, valamint a Kivételes Törvényre való hivatkozással cenzúrázta az internetes hozzáférést, valamint korlátozta az elektronikus médiát. Időnként a helyi emberi jogi aktivistákat is zaklatták. Például rendszeresen szoros megfigyelést alkalmaztak náluk, és utazási tilalommal sújtották őket, amikor külföldi szemináriumokra vagy konferenciákra utaztak volna.

Iránban a sajtószabadság ügye még soha nem állt olyan rosszul, mint 2006-ban. A kormány betiltotta a *Sarg* és *Irán* című független lapokat, megakadályozta az internetes hírportálokhoz – például a New York Times és a BBC Farsi weboldalaihoz – való hozzáférést, továbbá újságírókat és internetes blogot vezető személyeket vetett börtönbe. A hatóságok a külföldre utazás tilalmát használták fegyverként az újságírók ellen.

Burundiban a kormány több újságírót és emberi jogi aktivistát tartóztatott le, vetett börtönbe és félemlített meg. Többek között a rendőrség őrizetbe vette és több hónapra börtönbe vetette az ország vezető korrupcióellenes civil szervezetének az elnökét. Az egyik tartomány kormányzója állítólag a béke ellenségének nevezte az ország legjelentősebb emberi jogi civil szervezetét vezető League Itekat. Novemberben egy kormányzati tisztségviselő bejelentette, hogy kiutasítanak az országból 32 bejegyzett nemzetközi civil szervezetet, mert nem nyújtották be a kormánynak a kötelező éves jelentéseket.

Ruanda korlátozta a civil társadalom működését. A helyi és nemzetközi civil szervezeteket arra kötelezi a törvény, hogy évente regisztráltassák magukat és számoljanak be a kormánynak tevékenységeikről. Állítólag a hatóságok néhány civil szervezet számára előírták a kormányzati engedély beszerzését bizonyos projektek esetében, és csak azután biztosították számukra a külföldi adományalapokhoz való hozzáférést. Ezen kívül minden civil szervezettől elvárták, hogy belépjenek egy, a tevékenységeik irányítására felállított közös szervezetbe.

A **venezuelai** kormány folytatta a civil társadalmi csoportok zaklatását és megfélemlítését. Mindenekelőtt a választásokat figyelő, Sumate elnevezésű civil szervezet vezetőit zaklatták, akik perét határozatlan időre elhalasztották ugyan, de a veszély még mindig a fejük felett lóg. A vád összeesküvés és hazaárulás külföldi pénzek elfogadása miatt. Az év végén a Nemzetgyűlés elé került egy olyan törvényjavaslat, amely elfogadása esetén erősítené a kormányzati ellenőrzést a civil szervezetek pénzügyei felett, és korlátozná a civil szervezetek működését az emberi jogok vagy a demokrácia támogatásában. A büntető törvénykönyv módosítása, mely szerint szabadságvesztéssel sújtható az, aki megsért egy közhivatalnokot, illetve az újságírók ellen elkövetett erőszakos támadások miatt erősödött az öncenzúra. A kormány fokozta a független és ellenzéki médiák zaklatását. Decemberben Chávez elnök bejelentette, hogy a kormány nem hosszabbítja meg a Radio Caracas TV, az ország legrégebb kereskedelmi televíziós hálózatának a sugárzási engedélyét. A kormány azzal vádolta meg a hálózat tulajdonosait, hogy államcsínyre uszítanak és sértik a közbizalmat.

Kínában a helyi és a nemzetközi civil szervezeteket továbbra is szigorú ellenőrzés és korlátozás alatt tartották. 2006 végén a Riporterek határok nélkül szervezet azt jelentette, hogy 31 újságírót és 52 interneten publikáló szerzőt tartottak börtönben. Ugyan a kormány ösztönözte az internethasználatot, lépéseket tett annak figyelésére is, ellenőrizte az internetes oldalak tartalmát, korlátozta az információ és megbüntette a szabályszegőket. A kormány szigorúbb weboldal regisztrációs követelményeket támasztott, fokozta az online tartalmak hivatalos ellenőrzését, valamint kibővítette az illegális online tartalom fogalmát. A kormány következetesen gátolta a vitatott tartott oldalak elérését, a hatóságok pedig – a beszámolók szerint – kifinomultabb technológiát kezdtek alkalmazni arra, hogy ne teljes weboldaloknak, csak azok bizonyos tartalmának az elérését korlátozzák.

Vietnámban továbbra is ellenőrizték és korlátozták az internethasználatot, akadályozták a nemzetközi emberi jogi és hírportálokhoz való hozzáférést. A törvények lehetővé teszik, hogy az állampolgárok nyíltan panaszkodjanak az alacsony hatékonyságú kormányzat és a korrupció miatt, de a kormány továbbra is betiltotta azokat az újságcikkeket, melyek megkérdőjelezték a kommunista párt szerepét, támogatták a pluralizmust vagy a többpártrendszeren alapuló demokráciát, vagy bírálták a kormány emberi jogi politikáját. A kormány tiltja a független szolgáltatókon keresztül közvetlen internethasználatot, és arra kötelezi az internet kávézók tulajdonosait, hogy vezessenek nyilvántartást vendégeik személyes adatairól és a megnyitott weboldalakról. A kormány több neves politikai és vallási másként gondolkodót engedett szabadon, köztük Dr. Pham Hong Sont, akit azért börtönöztek be, mert a demokráciáról szóló cikkeket fordított és tett közzé az interneten.

A népirtás volt a legkijózanítóbb valóság.

Közel 60 évvel az ENSZ Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának elfogadása után – amely az emberiség fellázadt lelkiismeretének állásfoglalása a holokauszt és a második világháború borzalmaira válaszul – folytatódott a népirtás **Szudán** darfuri területén.

Szudánban 2005 januárjában az átfogó békemegállapodás véget vetett az észak és dél között 22 éve dúló polgárháborúnak, és még abban az évben megalakult az egységkormány, ám az etnikai konfliktus folytatódott, melynek leginkább Darfurban voltak katasztrofikus következményei. A szudáni kormány és a kormány támogatását élvező Dzsandzsaved milicisták tehetők felelőssé a darfuri népirtás miatt, de a forrongásban részt vevő valamennyi fél súlyos visszaéléseket követett el. Például általános volt a polgári lakosok legyilkolása, a nemi erőszakot háborús fegyverként alkalmazták, rendszeresen éltek a kínzás és rablás eszközével, valamint gyermekkatonákat toboroztak. 2006. december végére a darfuri konfliktus már legalább 200 ezer civil áldozatot követelt és kétmillió ember volt kénytelen elhagyni otthonát. Több mint 234 ezren menekültek a szomszédos Csádba, továbbá Csád és a Közép-afrikai Köztársaság is erőszakos etnikai villongásokat tapasztalt a Szudánnal közös határszakaszok mentén.

Noha a szudáni kormány jelezte, hogy támogatni fogja az addisz-abebei keretmegállapodást, nyíltan visszautasította a nemzetközi erők darfuri jelenlétét, és 2006 második felében újabb katonai offenzívát indított. A romló biztonsági feltételek miatt egyes nemzetközi civil és humanitárius szervezetek kénytelenek voltak visszafogni vagy felfüggeszteni tevékenységeiket.

Védjétek a védelmezőket!

Ha teljesíteni akarjuk az ENSZ Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának nagyszabású ígérését, a nemzetközi közösség – és különösképpen a világ demokráciái – nem fogadhatják el, hogy a mai kijózanító valóság érzéketlen a változásra. Valójában ez a valóság arra készíti bennünket, hogy felsorakozzunk azok mellé, akik az emberi méltóságért és a politikai reformért küzdenek.

2006-ban az emberi jogok védelmezőinek bátor erőfeszítéseit demokratikus kormányok emelték ki:

Az **ENSZ-közgyűlés** 2006-ban hozott határozatai hangsúlyozták, hogy az emberi jogok védelmezői védelemre szorulnak Iránban, Fehéroroszországban, Észak-Koreában és Burmában.

Az **ENSZ Demokrácia Alap**, melynek ötletét Bush elnök vetette fel az ENSZ Közgyűlése előtt 2004-ben, majd az ötletből 2005-ben lett valóság, sikeresen zárta működésének első évét. Tanácsadó testülete 125 projekt támogatását hagyta jóvá abból az 1300 pályázatból, melyet több mint száz ország nyújtott be. A támogatás keretében több mint 35 millió dollárt osztottak szét elsősorban a demokráciaért küzdő civil szervezetek között.

Regionális szinten 2006 júniusában az **Amerikai Államok Szervezetének** (OAS) Közgyűlése elfogadta a Santo Domingó-i Nyilatkozatot, a térség országainak multilaterális, úttörő jellegű vállalását arról, hogy „garantálják minden egyes személy szólásszabadságát, ideértve a cenzúrázatlan politikai vitához való jogot, valamint a média valamennyi formájában, így az interneten történő szabad véleménycserét.” Ezen kívül a külügyminiszterek szándéknyilatkozatot tettek arról, hogy e célból stratégiákat és helyes gyakorlatokat alakítanak ki és támogatnak.

Az OAS Interamerikai Bizottságának emberi jogi testülete, mely az emberi jogok védelmezőit segíti, jelentést tett közzé azokról a súlyos problémákról, melyekkel a jogvédőknek néhány országban szembe kell nézniük. A testület hangsúlyozta a kormányok által nyújtott támogatás fontosságát.

Az **Afrikai Unió** államfőinek júliusban megtartott csúcstalálkozata előtt a gambiai Banjulban 19 afrikai ország civil szervezeteinek képviselői találkoztak abból a célból, hogy ajánlásokat dolgozzanak ki a csúcstalálkozón részt vevő vezetők részére az alábbiakról: a civil társadalom szerepe abban az Afrikai Felülvizsgálati Mechanizmus elnevezésű folyamatban, amely során vizsgálják, hogy az országok mennyire tartják be az államközi szerződés előírásait; a civil társadalom információhoz való hozzáférése javítása; a diszkriminációt erősítő, állampolgársággal kapcsolatos törvények kiküszöbölése. Az ajánlásokat a csúcstalálkozón elfogadták.

A szélesebb **közel-keleti és észak-afrikai** térségben a kormányzati tisztségviselőket, a civil társadalom képviselőit, valamint a G8 partnereket tömörítő **Fórum a jövőért** találkozót Jordániában, a Holt-tenger partján rendezték meg. A találkozón a térség 16 országából több száz civil szervezet közel 50 képviselője tárgyalt a jogállamiság követelményéről, az átláthatóságról, a nők és a fiatalok jogairól,

valamint a civil szervezetek jogi környezetéről. Ezen túlmenően megbeszéléseket folytattak a reform megerősítéséről az ajánlások végrehajtását ellenőrző mechanizmusok felállításával. Bár a legnehezebb feladat még hátravan – a civil társadalom által beterjesztett ajánlások elfogadása és megvalósítása –, a Fórum segítségével olyan, eddig ismeretlen politikai tér jött létre, amelyben civil szervezetek alakulhatnak és működhetnek együtt a térség kormányaival.

2006 decemberében az Emberi Jogok Napja alkalmából Rice külügyminiszterasszony két fontos amerikai kezdeményezést indított el az emberi jogok és a demokrácia védelmezőinek támogatására:

Bejelentette, hogy az amerikai külügyminisztérium égisze alatt felállítja az **Emberi Jogok Védelmezőinek Alapját**, amely hamarosan kisebb összegeket bocsát rendelkezésre az emberi jogok azon védelmezőinek megsegítésére, akik rendkívüli nehézségekkel küzdenek kormányaik elnyomó politikája miatt. Ezt a támogatást jogvédelemre, egészségügyi kiadások fedezésére vagy az aktivisták nélküli családjaik megsegítésére lehet fordítani.

A külügyminiszterasszony kiadott tíz civil szervezeti alapelvet is, melyek arról szólnak, hogyan bánjanak a kormányok a civil szervezetekkel. Ezek az alapelvek útmutatóul szolgálnak ahhoz, hogyan kezelje az amerikai kormány a civil szervezeteket, továbbá segítségükkel értékelni fogjuk más kormányok cselekedeteit is. Az alapelvek célja, hogy kiegészítsék az emberi jogok védelmezőiről szóló hosszabb és részletesebb ENSZ és egyéb dokumentumokat, továbbá világszerte támogatást szerezzenek az ügy érdekében felsorakozott civil szervezeteknek azáltal, hogy jól használható forrásként szolgálnak a kormányok, nemzetközi szervezetek, civil társadalmi csoportok és újságírók számára.

Azzal, hogy a demokráciák segítik az emberi jogi aktivisták és civil szervezetek munkáját, a világ számos országában segítjük a férfiakat és nőket abban, hogy szabadságban formálják sorsukat. Ezáltal pedig hozzájárulunk egy mindenki számára biztonságosabb és jobb világ építéséhez.

Védenünk kell a védelmezőket, hiszen ők a békés, demokratikus változás megvalósítói.